

Surján László

Megbékélési mozgalmunk lelki gyökerei

A Charta XXI Megbékélési Mozgalom XXI. századi megoldást keres a XX. században bekövetkezett, de évszázadokkal korábban keletkezett bajokra. A következő három tétel e mozgalom lelki gyökereit ismerteti. A trianoni tragédiából való önfeladás nélküli kiláboláshoz ugyanis gondolkodásunk alapvető megváltozása szükséges.

I. Hajh, de bűneink miatt... Sajnos még a hazáját szerető, a himnuszt nemcsak olimpiai győzelmek után éneklő, hanem jeles alkalmakkor azt imádkozó magyarok is ritkán gondolnak az összes versszakra. Mondanivalónk számára a negyedik versszak az irányadó, ezért annak első sora ennek a résznek a címe.

Annak fontosságát, hogy a nemzet önvizsgálata, hibáinak, bűneinek felismerése és megvallása elengedhetetlen, csodálatosan kifejezik Esterházy Lujza gondolatai, amelyek mintha megbékélési mozgalmunk szellemi alapjai volnának. Esterházy János testvérének üzenete úgyszólván ismeretlen a magyar közvélemény előtt, pedig igencsak időszerű ma is.

Esterházy Lujza 1944 augusztusában nagyon nehéz témáról értekezett az akkori Magyar Hírlap hasábjain. Írásának „A Duna-völgyi béke lélektani előfeltételeiről” címet adta. A háborúnak már hét évtizede vége, de régióinkban az igazi béke, a megbékélés még mindig várat magára. Csak remélni tudjuk, hogy a problémák szőnyeg alá söprése nem vezet majd újabb szörnyűségekre. Ez a reményünk akkor teljesezhet be, ha a figyelmünket nem félelmeinkre, hanem a Duna-völgyben élő minden ember boldogulására és nyugalomára fordítjuk. Így érhetjük el, hogy régióinkban származása miatt senki ne legyen másodrangú állampolgár a szülőföldjén. Gondolkojunk együtt Esterházyval:

„Először arra van szükség, hogy mindkét fél belássa, hogy ő is hibás, nem csupán a másik. Mindaddig, amíg két ellenségeskedő ember csak azt látja, hogy mit vétett ellene a másik, de nem látja, hogy ő is vétett a másik ellen: addig kibékülésről szó sem lehet, így van ez a nemzetek között is, például a Duna völgye nemzetei között is, amelyek minket elsősorban érdekelnek, s amelyek békéjéhez mindnyájan hozzájárulhatunk. Ezt akkor tesszük a leghathatósabban, ha a saját portánk előtt söprünk, nem pedig a szomszéd portája előtt, vagyis elsősorban saját magunk fölött gyakorlunk bírálatot, nem pedig a szomszéd magatartása fölött. Tapasztalati tény, hogy az önbírálatnak, hibabeismerésnek ez a magatartása számos esetben szerelte már le a másik fél haragját, elkeseredését, ami lélektani téren előkészíti a talajt a közeledés, a kibékülés számára a magánélet viszályaiban. S meggyőződésem szerint ugyanezt a hatást érné el a nemzetek közötti feszültségek enyhítésében. Úgy látom például, hogy sokkal jobba, barátságosabbá alakulhatott volna a

viszony a magyarság és szomszédai között, ha társadalmunk nem ragaszkodott volna görcsösen ahhoz az állásponthoz, hogy »mi sohasem bántottunk senkit, mindig csak minket bántanak«. Az ilyen lelki magatartás sohasem vezethet kibéküléshez a nemzetek között, mint ahogyan nem vezethet kibéküléshez az egyes emberek között sem. Lelke mélyén jól érzi ezt minden ember, de mégis vonakodik a hibák beismerésétől, különösen a nemzetek által elkövetett hibák beismerésétől, mert ebben nemzete meggyalázását látja. Pedig nem az. Hiszen emberek vagyunk mindnyájan, és ezért mindnyájan vétkezünk. Ennek beismerése nem jelenti önmagunk meggyalázását. A nemzeti életet is emberek alakítják. Így hát ezek is vétkeznek, már természetüknél fogva. Miért jelentene hát nemzetgyalázást annak nyílt beismerése, hogy vétkeztünk a nemzeti és a nemzetközi élet terén is, akárcsak a többi nemzetek?

Úgy látom, hogy számos elmérgesedett nemzetközi ügynek venné ki fulánkját ez a nyílt hibabeismerés. Éppen ennek érdekében, a kibékülés érdekében mondotta Krisztus, a Béke Fejedelme, hogy ne nézzük a szálkát mások szemében, de lássuk meg a gerendát a magunkéban. Aki szolgálni akarja a béke ügyét, úgy vélem, jobbat nem is tehet, mint folyvást figyelmeztetni saját környezetét, hogy a nemzeti sérelmek értékelése s megítélése terén is kövesse Krisztus felhívását: »Ne nézd a szálkát mások szemében, de lásd meg a gerendát a magadéban.« Mennél inkább fogjuk terjeszteni ezt a felfogást társadalmunkban, annál inkább fogunk hozzájárulni egy olyan közhangulat és közvélemény kialakulásához, amely kedvezően tudja előmozdítani a tartós béke kialakulását a Duna völgye nemzetei között.”

Ugye nem is kell ehhez semmit hozzátenni. Csak egy mély lélegzetet venni, és elfogultság nélkül magunkba nézni.

Tisztában vagyok azzal, hogy bizonyos körökben nem népszerű, mások szemében a hazaárulást súrolja, ha legnagyobb nemzeti tragédiánk kapcsán saját bűneinkről beszélünk. Azt, hogy erre vállalkozunk, nemcsak Esterházy Lujza idézett szavai indokolják. Rajta kívül lehetne más tekintélyeket idézni, további személyek citálása helyett inkább a törvény szavát hozom ide. 2010-ben az újjáalakult országgyűlés egyik első feladatának tekintette, hogy június 4-ét, a trianoni diktátum napját a Nemzeti Összetartozás Napjává nyilvánítsa. Az erről szóló 2010. évi XLV. Törvény 4. §-a így szól:

A Magyar Köztársaság Országgyűlése kötelességének tekinti arra inteni a nemzet ma élő tagjait és a jövő nemzedékeit, hogy a trianoni békediktátum okozta nemzeti tragédiára mindörökké emlékezve, más nemzetek tagjaiban okkal sérelmeket keltő hibáinkat is számon tartva, s ezekből okulva, az elmúlt kilencven esztendő küzdelmeiben az összefogás példáiból, a nemzeti megújulás eredményeiből erőt merítve, a nemzeti összetartozás erősítésén munkálkodjanak. Ennek érdekében az Országgyűlés június 4-ét, az 1920. évi trianoni békediktátum napját a Nemzeti Összetartozás Napjává nyilvánítja.

A kiemelt szavak nemcsak lehetővé, hanem kötelezővé is teszik, hogy a történések elemzésekor saját hibáinkat is szóvá tegyük, hiszen hogyan okulhatnánk belőlük másképpen?

II. ...amiként mi is megbocsájtunk. Imáink némelyikét gyakran még azok is ismerik, akik egy kicsit sem kötődnek Istenhez, valláshoz. A MIATYÁNK is ide

tartozik. Akik rendszeresen imádkozzák, gyakran egykedvűen, tartalmi részébe bele sem gondolva, gépiesen mondják a szöveget. Olykor viszont éles fénybe kerül egy-egy részlet, és mélyen megrendít.

Sok ember, aki magát nagy kereszténynek tartja, képes határozottan kijelenteni: ezt meg azt nem bocsátom meg soha. Lélekveszélyes hangulat ez. Megkeseredik bele az ember. A földi boldogság egyik titka: haragot nem tartani. Az Úr imádsága mintha komoly fenyegetés lenne, de egyben óriási esélyt is ad. A mi saját megbocsátóképességünktől teszi függővé az ő irgalmasságát. Esterházy Lujza erre alapozza a következő lépést. Ami az egyesek szintjén működik, annak kell megvalósulnia a népek közötti kapcsolatban is. Ez a megközelítés nem teszi lehetővé a megbékélésnek olyan feltételekhez kötését, hogy addig, amíg ők így vagy úgy, addig ne várja tőlem senki, hogy én megbocsásjak. Esterházy Lujza gondolatmenete ráébreszt: nincs jogunk a halogatásra, lépni kell. Ő a következőket tanítja:

„A jó béke létrejöttének és tartósságának második lélektani előfeltétele: az ellenünk elkövetett vétkek, sérelmek megbocsátása. Két viszálykodó ember között sem jöhet létre igazi kibékülés, ha előbb nem bocsátanak meg egymásnak. Mindaddig, amíg úgy érzik, hogy sohasem tudják megbocsátani ezt vagy am azt, addig a bosszú alkalmát fogják keresni és nem a kibékülését, s ma, amikor a nemzetek oly mérhetetlenül gyötrik ellenfeleiket s talán nincs is nemzet, amely ily módon nem vétett volna mások ellen: egyedül csak a megbocsátás lelkülete mentheti meg földrészüNKet a végpusztulástól, amelyet az újabb meg újabb megtorlások kölcsönösen okoznak. Ha továbbra is követelni fogják az emberi szívek a megtorlásokat, akkor meggyőződés szerint egyedül az a lelkület mentheti meg földrészüNKet, amely Krisztussal együtt így könyörög a mindenható Istenhez a mai borzalmak undoksága közül: »Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsájtunk az ellenünk vétkezőknek.«

Aki szolgálni akarja a jó béke ügyét, igyekezzen ennek a könyörgésnek lelkületét életre hívogatni környezetében. S biztosak lehetünk benne, ha mindnyájan készek leszünk a Miatyánk szellemében megbocsátani más nemzetek ellenünk elkövetett bűneit, akkor az irgalmas Isten a mi nemzetünknek is meg fogja bocsátani azt, amit mások ellen vétett. De ha továbbra is akadnak közöttünk sokan, akik még ma sem bírnak megbocsátani pl. valamit, amit 1939-ben követtek el egyik nemzettársunkkal: akkor vajon hogyan remélhetjük, hogy az igazságos Isten megbocsásson nekünk olyan cselekedeteket, amelyeket sohasem lett volna szabad elkövetni, illetve túrni vagy helyeselni?”

Itt a pálya, itt a tér. Legalább a keresztények legyenek a kiengesztelődés élő jelei Közép-Európában is! De lehet, hogy a jóakarató emberek fognak élen járni s a keresztényeknek példát mutatni? Bizony, a Lélek ott fú, ahol akar.

III. Szamar szened. Az Európai Unió egyik titka, hogy az olykor nagyon is távol eső elképzeléseket kis lépésekkel közelítették, végül méltányos kompromisszumban kölcsönös megelégedésre meg tudtak egyezni. Esterházy Lujza harmadik üzenete erről szól. *Ne legyőzni, hanem meggyőzni akarjunk.* Ha ma

győzünk, holnap legyőzetünk. Ez történt velünk 1945-ben, amikor mindent elvesztettünk, amit 1938 után megszereztünk. Ha sikert, minden magyarnak méltó életet és boldogulást akarunk, nemzetünk egészségének megőrzését és virágzását, akkor ezt csak másokkal együtt, tisztességes megegyezések révén érhetjük el. Esterházy Lujza így beszél erről:

„A jó béke harmadik lélektani előfeltétele a kölcsönös áldozatkész önmegtagadás a béke érdekében. Két pereskedő ember között is csak akkor jöhet létre igazi kibékülés, ha mindegyik fél kész lemondani igényeinek, követeléseinek egy részéről, hogy kiegyezéssel béke jöhessen létre közöttük. Ámde mindaddig, amíg mindegyik fél ragaszkodik követeléseinek száz százalékához, addig igazi kibékülésről nem lehet szó. Így van ez a nemzetek között is. Gondoljunk csak vissza a történelem példájára: Magyarország és Ausztria között csak akkor jöhetett létre, hosszú, áldatlan harcok után 1867 kiegyezéssel békéje, amikor mindkét fél hajlandó volt lemondásokra, követeléseinek leszállítására. Ezért nem tehetünk nagyobb szolgálatot a Duna-völgyi béke érdekében, mint ha igyekszünk megnyerni környezetünkön keresztül egész társadalmunkat a belátás számára, hogy a szomszéd nemzetekkel való béke érdekében nekünk is tudnunk kell lemondani olyan vágyakról, amelyek folytonos bizalmatlanságot, ellenszenvet keltenek szomszédainkban irántunk, s folytonos feszültséget okoznak közöttünk, feszültséget, amely újabb véres konfliktusokat robbanthat ki a jövőben.

Lesznek, akik még mindig úgy fogják érezni, hogy a fentebb hirdetett magatartás nem egyeztethető össze a nemzeti önérzettel és a nemzeti érdekekkel. Azoknak, akik így gondolkodnak, csak azt tudom válaszolni: önmegtagadásokra a béke kedvéért... vagy pedig rászánhatjuk magunkat arra, hogy nemzetünk élete ezentúl is a légoltalmi pincék jegyében fog lefolyni az eljövendő évtizedekben. Meggyőződésem szerint a mai ember két életforma között választhat: vagy nemzeti önmegtagadások a béke érdekében, vagy légoltalmi pince. Vajon melyik felel meg jobban nemzetünk valódi érdekének, életképes fejlődésének?

Meggyőződésem szerint a háború kimondhatatlan gyötrelmeinek emléke fel fogja kelteni mindegyik nemzet társadalmában a belátást, hogy jobb még fájdalmas önmegtagadások árán is hozzájárulni a béke tartósságához, mint vágyaink elérése kedvéért újabb feszültségek létrejöttét kockáztatni. S mélyszégyenem szerint az Isten külön oltalma, segítsége fogja jutalmazni azokat a nemzeteket, amelyek képesek lesznek felemelkedni az emberiség iránti felelősségtudatnak ezekre a leghősibb magaslataira.”

Egy évvel a világháború után Esterházy Lujza már úgy fogalmazott, hogy csak két dolog közül választhatunk: atombomba vagy a Miatyánk. Ennek a gondolatnak a csírája ott volt az 1944. augusztus 6-án megjelent Magyar Hírlap-beli cikkben. A Trianonban szétszabdalt egységes magyar nemzet határmódosítás nélküli újraegyesítése nem feleslegessé, hanem éppen megkerülhetetlenné teszi a szomszéd népekkel való kapcsolatunk rendezését. A fenti gondolatok elterjedése nélkül ez nem fog sikerülni. Ezért kulcskérdés, hogy megértjük-e, követjük-e, amit Esterházy Lujza üzen. A Charta XXI hatezernyi magyar és nem magyar ajkú támogatója elindult ezen az úton.